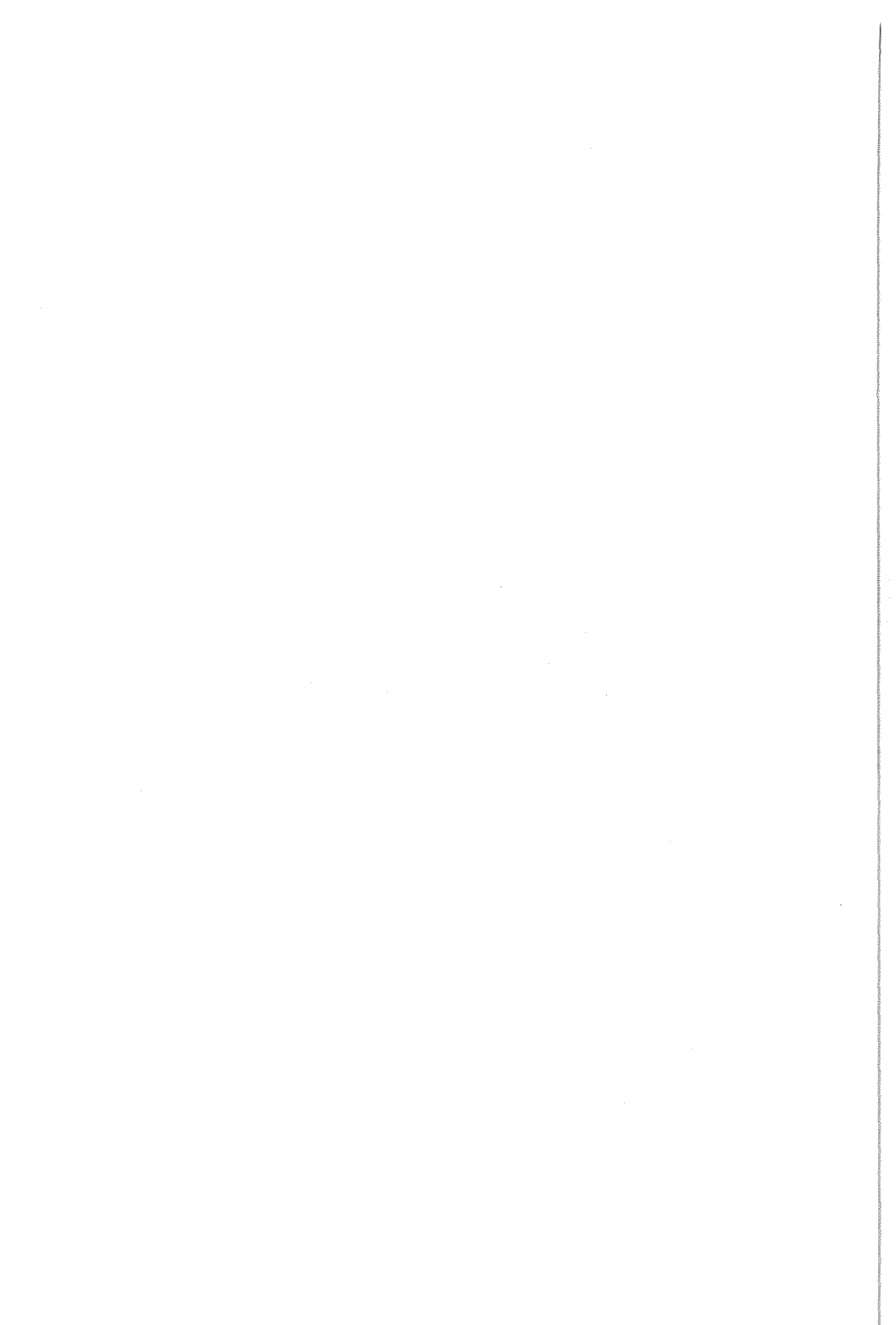

CAN DRAGÓ A GUALBA

ENRIC GARCIA-PEY

Durant molt de temps vaig estar covant la idea de treballar el fet social i històric de Gualba, des de diversos vessants, però sempre a l'entorn del fer quotidià de la seva gent i les seves activitats laborals i socials. Això em va portar a parlar amb masovers o propietaris d'algunes cases del terme de Gualba, entre ells en Pere Teixidó, de Cal Teixidor o modernament Cal Dragó, nom amb el qual són coneguts de forma popular i prou generalitzada.

Amb en Pere vam estar parlant de moltes coses, i el va engrescar la idea de parlar de la nissaga de casa seva, per la qual cosa em va prometre d'enviar-me per escrit el que li demanava. Així vaig rebre les notes que vénen a continuació, les quals vaig transcriure del castellà al català, deixant, però, que les seves explicacions i raonaments parlin tots sols.

TEIXIDOR-DRAGÓ

Molt temps enrere, podria ser fins i tot fa més de cinc-cents anys, la casa i el terreny de Cal Dragó pertanyien als Teixidor, i tot el que avui dia és Cal Dragó era una petita peça de la seva propietat. Això ho revela un estudi fet recentment per l'historiador i advocat senyor Xavier Renau. Aquest estudi i investigació s'han dut a terme als arxius històrics de Sant Cugat del Vallès. Aquests informes són d'un valor informatiu incalculable per la informació sobre el passat de la casa.

ELS TEIXIDOR

És de Miguele, vídua de Joan Aulet àlies Teixidor, i fill d'ambdós, Vicenç Teixidor. El mas llinda amb el torrent de san Llobregosa, amb la riera de Gualba, amb Arnau Teixidor i amb Savina Parter i Canyot. Censos i pagaments: Dos sous i sis diners, com a remença, no redimits; per Nadal, dos sous més un gall que es paga pel novembre; per Pasqua tres parells d'ous; per Sant Pere i Sant Felip, sis octaus de forment.

Terres i peces: Tocant a Sant Cristòfol una peça que fa partió amb Renandi Teixidor. Cal al Forn una altra que llinda amb Renau. A

sota de casa Bore, una feixa que és al costat del torrent des Canals. La té a cens de Guerau de Gualba per dos sous i dos octaus de froment i una gallina per la festa de Sant Jaume i Sant Cugat, i queda al costat d'unes cases velles. Per una part de la quintana del mas paga a Guerau de Gualba dos octaus de froment per Sant Per i Sant Felu. A Ritort una terra sota alou de la casa de Campins i l'Hospita, amb partions amb Cambó Superior, Adrober i altres. A tocar de la capella de Sant Cristòfol una altra fa partió amb la riera de Gualba. Paga censos al mas Sabater i al mas Auleda, un diner i un òbol respectivament.

Aquests informes corroboren les notícies que havien passat d'hereus a hereus durant uns cinc-cents anys aproximadament. No era comentat per por que les històries no fossin certes. Ara sí que sabem que tenia fonament el que deia el pare, en Jaume Teixidor Barjoan. Ell ens explicava que Can Giol, Cases Blanques, Can Puig, Can Muntada i Can Penjarella havien estat dels Teixidor. I què va passar? Entre els anys 1462 i 1472 hi va haver una guerra civil i la família Teixidor va marxar a llocs on la guerra no fes tants estralls. Varen estar uns anys fora i quan varen tornar la vídua i els fills van trobar les cases ocupades per alguns masovers i gent que se'n van apropiar. La família es va poder quedar a viure a la casa que avui es coneix com Cal Dragó.

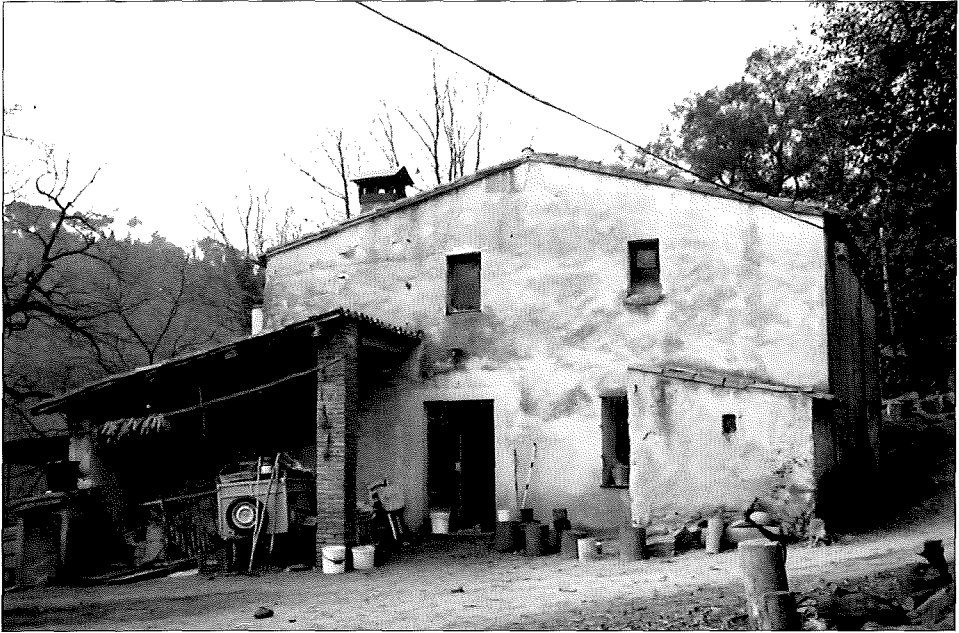
NOM DE LA CASA

Segimon Teixidó és l'avantpassat que va ser clau per a la història de Cal Dragó. Ell és el nostre punt de partença pel que fa al nom de la casa, però no de l'ascendència dels Teixidó, dels quals tenim notícies des de molts anys abans, com hem vist anteriorment.

El nom de la casa ve donat pel Cos de Dragons espanyol. El seu origen s'atribueix al mariscal francès Brissac, que l'organitzà el 1554 per primer cop, per pal·liar la inferioritat de la infanteria francesa del segle XVI en relació als *tercios españoles*. Per cobrir aquestes necessitats es pensà a donar plaça muntada (cavalleria) als arcabussers i mosqueters, ja que la cavalleria francesa era tradicionalment aristòcrata de sang i mancada de recursos.

A Espanya el duc d'Alba els utilitzà en petit nombre com a escorta i en destacaments per avançar-se amb la presa d'algun punt interessant per a posteriors accions.

El primer Cos de Dragons l'organitzà el 1635 Pedro de la Puente. El 1700 ja hi havia nou terços armats amb espasa i arcabús curt. A partir del 1768 decli-

L'entrada de Can Dragó

na llur importància i, el 1803, Godoy els convertí en cavalleria lleugera, fins que s'extingiren pel reglament de juny del 1815. Actualment es dona aquest nom a les unitats mecanitzades de l'arma de cavalleria.

Doncs bé, una germana de l'esmentat Segimon Teixidó es casà amb un capità d'aquest cos, cap als anys 1790-1800. Així hom comença a anomenar la casa "Cal Dragó", fins que aquest ha passat a ser el seu nom.

Segimon Teixidó lluità en la Guerra de la Independència contra Napoleó (Bruc 7-6-1808; Girona 10-12-1809; Tarragona 29-6-1811). Fou capturat pels francesos i enviat al front rus el 1812. La seva família el creia mort, ja que feia més de mig any que la guerra russa era acabada i encara no havia tornat. Tota la família portava dol per ell. Malgrat això, al cap d'un temps arribà a casa malalt (hom explica que va venir des de Rússia, camps a través, fins a Gualba). Més tard morí del còlera.

En aquella època –voltants del canvi de segle, any 1800– la casa era només un baix, i fou incendiada i gairebé arrasada pels francesos.

L'hereu, fill de Segimon, es deia Josep Teixidó (1795-1860). Ell reconstruí la casa i li va donar la forma que actualment conserva.

Més tard hi visqueren els hereus: Josep Teixidó Masagué (1820-1888); després, Josep Teixidó Masó (1851-1932), i després, Jaume Teixidó Barjoan (1882-1962). Actualment hi viu en Josep Teixidó Calls (1926) amb la seva dona, Rita Soler, i el seu fill Jaume (1955).

ELS COMPONENTS DE LA FAMÍLIA

El cap de família, Jaume Teixidó Barjoan, havia nascut a Gualba el 2 d'abril de 1882 i la seva primera muller, Maria Roca Campeny, va morir al cap d'un any d'haver-se casat en infantar la Pepeta l'any 1924. En Jaume es casà en segones núpcies amb Teresa Calls Saurí l'any 1925. La Teresa va néixer a can Sibina el 21 de març de 1897.

En Jaume eren cinc germans, que per aquestes dates tots són morts. La Teresa eren set germans dels quals, actualment, viu la Lola de Barcelona.

L'any 1924 neix la Pepeta, fruit del primer matrimoni; el 1926 neix en Josep, i el 1934, en Pere. Cal mencionar que l'any 1933 varen afillar la Pepita després de morir la seva mare. A la Pepita se l'ha considerada sempre com la nostra germana. Va néixer l'any 1926 al poble de Santa Susanna.

Pepeta Teixidó Roca, la primera filla, va néixer a Cal Dragó, el 16 de setembre de 1924. Va anar a estudi amb la senyora Victòria fins als catorze anys. Abans de casar-se va treballar a l'hotel amb el senyor Magí durant tres anys, fent les feines que hi havia a l'hotel i a la botiga de queviures que tenia el senyor Magí.

Es va casar amb l'Enric de Can Xec el 21 de desembre del 1946 i varen anar a viure a Can Joan Barnedas, casa que havia heretat de la seva mare.

L'any 1948 va néixer el seu primer fill, en Jaume, que al cap de dotze anys va morir. En Jaume tenia pertorbades les facultats mentals ja de naixement. Aquests dotze anys varen ser una creu per a tota la família. Quan pensem en aquells temps encara tremolem.

L'any 1958 va néixer el seu segon fill, en Josep, que es casà amb la Montserrat de Breda l'any 1983 i van tenir una filla, la Sandra, l'any 1985. Ambdós treballen a la Inacsa i viuen al carrer de Martí Joan.

Parlarem una mica de l'Enric. Va néixer el dia 6 de gener de l'any 1918 a Can Xec. L'Enric és una persona singular. Jo que el conec molt a fons sento per ell una gran admiració. En la seva infantesa, explica que feia anar de bòlid al mestre ja que per més que el castiguessin no se'n podien sortir. Va ser una infantesa plena de problemes, com a la majoria de les cases durant la primera meitat del segle xx. De molt petit ja va anar de mosso, quan encara no tenia catorze anys; després va començar a festejar amb la Pepeta, i als divuit anys va començar el calvari de la seva vida: la guerra. Quan explica coses de la guerra quedés consternat: ell va ser dels que varen passar a files vuit anys entre guerra i servei militar, els millors anys de la vida d'un home. L'Enric diu que s'estimaria més morir que viure altra vegada aquests vuit anys. Explica que és viu de vertadera sort, ja que en molts combats durant la guerra, companys que anaven a la seva dreta i a la seva esquerra van caure morts pel foc de l'enemic, i això en diverses ocasions.

Després de ser llicenciat es casà amb la Pepeta i varen tenir en Jaume. L'any 1948 hi va haver una pesta de tifus i la Pepeta el va agafar. La noia va estar a punt de morir.

L'Enric treballava en forns de calç, fent foc; al bosc tallant arbres, fent costals per al forn de pa i el forn de calç. Després de néixer en Josep, l'Enric va entrar a la Inacsa, on va treballar fins als anys setanta, quan va haver d'acollir-se a la invalidesa absoluta en diagnosticar-li càncer de pell degut al tabac, malaltia que afortunadament ha pogut vèncer. Actualment viu amb 82 anys havent superat grans dificultats, com hem pogut veure.

L'Enric, en dies de festa, era i és únic: fa riure el més seriós de la reunió. Jo recordaré sempre les hores que hem passat junts com de les més agradables que he viscut. I això no ho dic sols jo, sinó que ho diu tothom qui ha tingut la sort de conèixer-lo.

Pepita Clupés Teixidó va néixer a Santa Susanna (Maresme) el 23 de maig de 1926; al morir la seva mare, Maria, la varen afillar els nostres pares. Va viure amb nosaltres fins a l'any 1940, quan va anar a treballar a Granollers, de dependent a Can Trascó, casa on va treballar sempre fins que es va casar. Can Trascó era una botiga de roba de molt de renom a la plaça de la Porxada de Granollers, al costat de l'Ajuntament.

Després va festejar amb en Josep Ortuño, amb qui es casà l'any 1948.

En Josep ha estat guixaire (empresari), encara que ja fa uns quants anys que viu retirat a la casa que ell mateix es va construir al barri de Bellavista de les Franqueses, junt amb tota la família.

L'any 1950 va néixer el primer fill, en Jaume, i el 1955 la Teresa.

Dels fills, en Jaume estudià ciències econòmiques i la Teresa secretariat. En Jaume treballa a la Caixa de Manlleu i la Teresa treballà molts anys de secretària de direcció a l'empresa Camp. Actualment treballa de secretària amb un anterior dirigent de Sabons Camp.

En Jaume continua solter, i sembla que per molt de temps. Durant les vacances li agrada fer viatges arreu del món. La Teresa, després de festejar uns anys, es casà amb en Josep Mauri l'any 1979. Fruit d'aquest matrimoni han nascut dos fills: l'Eduard, l'any 1982, i en David, l'any 1988.

Josep Teixidó Calls, el segon dels fills d'en Jaume i el primer de la Teresa, va néixer a Cal Dragó el 23 de maig de 1926. Estudià a l'escola municipal de Gualba i després als Germans de les Escoles Cristianes dels anys 1940 al 1943.

Quan va plegar dels estudis va treballar a la casa, fent feines al camp: fangar, plantar, regar, i tenir cura de les plantes fins a la collita; quan varen tenir vaques, ell les munyia. Durant les temporades que no tenia feina a casa treballava al bosc, juntament amb el pare, fent carbó.

Can Dragó

Va treballar dotze anys a la pedrera de l'Americano i després de jardiner al RACC, fins que es va jubilar als 65 anys.

Es casà el dia 20 de novembre de 1954 amb la Rita Soler de Can Viader Nou. La Rita treballava a casa de la senyora Mercè, i després de casada fa les feines de la casa a Cal Dragó.

L'any 1976 varen estrenar la casa nova. La vella serveix de corrals i de sembrars.

L'any 1955, per l'octubre, va néixer l'únic fill que han tingut: en Jaume, que va anar al col·legi als Germans de Sant Celoni i després va aprendre l'ofici de mecànic als Tallers Roig, i més tard a Aprocat de Granollers.

Actualment treballa a l'Ajuntament de Gualba fent el manteniment de les instal·lacions municipals: reparacions de canonades d'aigua, llum, etcètera. Viu solter a casa seva junt amb els seus pares, ja jubilats.

Pere Teixidó Calls, el tercer fill d'en Jaume i segon de la Teresa, va néixer a Cal Dragó el dia 23 de novembre de 1934.

Estudià als Germans de les Escoles Cristianes a Sant Celoni. A partir de l'any 1951 va treballar a Indústries PRF, filatura de cotó també ubicada a Sant Celoni. Es va casar amb la Dolors (Lola) de Cal Monjo el 8 de maig de 1961; fruit d'aquest matrimoni va néixer en Jordi, el dia 22 de setembre de 1963 a Sant Celoni.

La Lola Closa Adrubau va néixer el dia 27 d'agost de 1940 a Cal Monjo. Treballà de dependent a Can Balmes i després uns anys, fins que es va casar, a la Inacsa. A l'agost de 1969 la família va anar a viure a Mataró, perquè en Pere hi va anar a treballar de director d'organització a l'empresa S.A. Ymbern, que tenia la filatura de cotó a Torelló, el gènere de punt i la confecció a Mataró i les oficines a Barcelona. Es va jubilar l'any 1992 a l'edat de 58 anys.

En Jordi es doctor enginyer químic per l'Institut Químic de Sarrià, i actualment és professor del mateix institut. Es casà amb la Montserrat Marqués Palmer el dia 6 de desembre 1993. En Jordi i la Montse tenen dos fills: en Pau, que va néixer l'any 1995, i l'Eduard, del 1999.

En Pere i la Lola actualment viuen jubilats a Mataró i passen el temps fent excursions amb els amics i ajudant a cuidar els néts.

CASA I TERRA

Cal Dragó és una casa de regadiu petita, ja que solament té unes quatre quarteres. En les dècades dels anys 1940 i 1950 teníem arrendades al Maynou unes dues quarteres per sembrar-hi blat, que després va ser vinya fins que la vàrem deixar. L'organització dels sembrats era molt important, tenint en compte les necessitats de les persones i dels animals. Per a les persones el més necessari era el blat per fer el pa, patates, mongetes per menjar seques i tota classe de verdures; per als animals (vaques de llet, porcs, xais i aviram) calia blat de moro, naps, alfals, farratge, carbasses i herbes de prats i marges. Tots els sobrants es guardaven en pallers i pallisses per a l'hivern.

A Cal Dragó no hi havia cavall. Les feines de llaurar i batre ens les feien parents i veïns: en Sidro i en Peret de Can Puig, en Ton de Can Sibina, en Jaume de Can Roig i en Segimon de Can Penjarella eren els que feien les feines de cavall de la casa.

L'any 1947, quan comprar pa no era cap problema, vàrem deixar de fer blat i ens dedicàrem a vaques de llet: tres vaques que feien una mitjana de 40 litres diaris, per això és clar que es va dedicar molt terreny al menjar de les vaques. Aquesta variació en l'organització de la casa va ser fonamental per a la millora econòmica de la família.

Durant els anys quaranta i cinquanta, quan a l'hivern no hi havia feina als camps, el nostre pare Jaume i el meu germà Josep feien campanyes de carbó al bosc i això era un complement econòmic molt important.

Parlant de carboners, s'ha de fer constar que la gent de Cal Dragó havia fet carbó durant moltes generacions. El nostre avi Josep Teixidó Masó, cada hivern de la seva vida el va treballar fent carbó, i a la meitat dels anys vint va tenir un greu accident: (bitllant) a la pila se li enfonsaren totes les cames

fins més amunt de las cuixes i es va cremar totes aquestes parts. Va morir al cap d'un any per aquesta causa.

EL REC PER REGAR

La majoria de cases de pagès de Gualba eren de regadiu. L'aigua molt abundant de la riera calia desviar-la en rescloses per arribar als terrenys de les cases. En total hi havia hagut més de trenta rescloses, de les quals actualment en queden poques. La resclosa del rec que passa per Cal Dragó és la resclosa de la font del Pont. Aquest rec és un dels més importants per la quantitat de terreny que rega.

L'organització del rec en horari i direcció era com s'explica a continuació. El cap és l'usuari final del rec, que era el primer que regava a la setmana. Abans el cap era el de Can Masferrer, però actualment, per causes de falta de pagesos, el cap és en Miquel de Can Muntada.

L'horari és així:

- Can Masferrer, de dilluns a les 20 hores a les 16 hores del dimarts. Total: 20 hores.
- Can Vergés, dimarts de les 16 a les 18 hores. Total: 2 h.
- Can Cortina, de dimarts a les 18 hores a les 17 hores del dimecres. Total: 23 h.
- Can Molar, dimecres de les 17 a les 24 hores. Total: 7 h.
- Les Nonelles (Balmes), dijous de les 0 a les 4 hores. Total: 4 h.
- Can Muntada, dijous de les 4 a les 17 hores. Total: 13 h.
- Ca l'Andreu, dijous de les 17 a les 21 hores. Total: 4 h.
- Can Pasqual, de dijous a les 21 hores a les 14 hores del divendres. Total: 19 h.
- El Forn, divendres de les 14 a les 15 hores. Total: 1 h.
- Can Penjarella, de divendres a les 15 hores a les 9.30 hores del dissabte. Total: 18,5 h.
- Can Puig, dissabte de les 9.30 a les 17.45 hores. Total: 8,25 h.
- Can J. Barnedas, dissabte de les 17.45 a les 18 hores. Total: 15 min.
- Cal Dragó, dissabte de les 18 a les 23.15 hores. Total: 5,25 h.
- Cases Blanques, de dissabte a les 23.15 hores a les 0.30 hores del diumenge. Total: 1,25 h.
- Can Pa i Nous, diumenge de les 0.30 a l'1.45 hores. Total: 1,25 h.
- Can Duarri, diumenge de l'1.45 a les 3 hores. Total: 1,25 h.
- Can Giol, diumenge de les 3 a les 8 hores. Total: 5 h.
- Can Cortada, diumenge de les 8 a les 9 hores. Total: 1 h.

Els horaris eren sagrats i tothom els complia al peu de la lletra. El rec es netejava una vegada a l'any, i el dia el fixava el cap del rec. Actualment l'horari no és vigent perquè es treballa una part molt petita del que es treballava a mitjans de segle; regant tan sols de dia, encara sobra molta aigua.

MÉS SOBRE LA CASA I LA TERRA

A Cal Dragó, a les vores de la riera i el torrent hi havia una quantitat de castanyers molt apreciable. Les castanyes les veníem el dimecres al mercat de Sant Celoni, i això era un ingrés econòmic extra molt important.

També cada vint anys aproximadament es feia la tallada d'arbres (polls, plataners, verns i castanyers que ja no llevessin), que es venien als professionals de la fusta de Sant Celoni.

Les masies petites havien d'espavilar-se per poder marxar mitjanament bé. La Teresa tenia complements: uns camps plens de fruiters (presseguers, pomeres) que ella plantava, i en temps de collita venia la fruita al mercat i a Can Primet (botiga de Sant Celoni). També feia diners amb gallines, ous, ànecs i oques. En aquells temps dels anys quaranta i cinquanta les cases que es collien el menjar no necessitaven gaire coses personals més, sols calçar-se i vestir-se, i per tant amb pocs ingressos extra la casa anava bé.

A Cal Dragó teníem blat per fer pa per a tot l'any, mongetes, patates també per a tot l'any, la carn del galliner i el porc que matàvem cada any, i a més la caça, principalment d'en Jaume i d'en Josep. D'aquest tema de la cacera ja en faré un capítol a part. També matàvem xai algunes vegades.

Les feines de la casa estaven distribuïdes com segueix. En Jaume passava tot el dia al camp, fangant, cavant, regant, recollint collites i netejant d'herbes les vores de riera i marges, dallant prats i fent pallers. Sempre tenien prioritat la sembra, la cura de les plantes i després la collita. Tota la resta es feia quan l'important era fet. Durant l'hivern es dedicava al bosc, on feia campanyes de carbó i llenya per a la casa i per vendre.

La Teresa feia tota la feina de dins la casa: el menjar, la neteja, rentar la roba, cosir i fer el pa (una fornada cada tres setmanes). També es cuidava dels animals, dels galliners i de les compres necessàries per a la casa.

A més de tot això ajudava al camp moltes hores al dia: cavava, segava herba amb la falç i feia altres feines que fos necessari accelerar. A més, va pujar dos fills i dues mosses que encara que no eren seves les va considerar com a filles pròpies. Aquí queda escrit en poques paraules, però per fer tot això es necessita una capacitat de treball i voluntat extraordinàries. Avui, l'any 2000, ens queixem de moltes coses que comparades amb les que els nostres avant-passats varen patir són una insignificança. La majoria de persones d'aquella

època, i principalment les dones, varen néixer per treballar, tenir fills i patir molt per la manca de mitjans que no eren presents en aquells temps.

RECORDS

Records de fets certs, inoblidables, referents a Cal Dragó.

Recordo veure el pare amb setanta i la mare amb quaranta quilos de blat a l'esquena, per portar-los a peu a moldre al molí de Breda al capvespre, i tornar amb la farina per fer el pa. En total, uns deu quilòmetres per camins de bosc.

Recordo l'ànsia de la mare per organitzar la gran diada de batre (collita del blat), essencial en aquell temps. El gran interès que tenien els pares perquè poguéssim estudiar per sobre de les seves possibilitats econòmiques. Recordo les morts del porc, una de les poques festes on es reunien els germans dels pares amb les respectives famílies.

Recordo l'amistat incondicional que hi havia entre els veïns en moments de dificultat, principalment malalties. Recordo aquella casa petita en conreu, però cuidada al màxim, que tenia un aspecte meravellós. Recordo quan encara no teníem energia elèctrica –abans de l'any 1947– els vespres a la vora del foc amb llum de carbur. Encara tremolo quan recordo la mare alguns dimecres, quan feia a peu el viatge de tornada del mercat de Sant Celoni per estalviar els diners de l'autobús. Recordo amb una gran pena les dificultats que hi havia els anys quaranta, després de la guerra, a l'hora de fer gestions amb l'Ajuntament i el sindicat.

Recordo també l'epidèmia de tifus de l'any 1948. La Pepeta es va salvar de miracle: els pares la creien morta quan la tia Maria de Can Sibina ens va portar un metge molt bo de Barcelona i la va salvar. Aquest metge era el doctor Vidal, un conegut dels oncles de Can Sibina. Quan va venir va mantenir una consulta amb el doctor P. N. Barri, el qual no ens va assegurar res, perquè la Pepeta estava molt malament. Tanmateix li va canviar tota la medicació i es va anar recuperant de mica en mica fins curar-se. Al poble hi va haver diversos casos de tifus, a conseqüència dels quals, malauradament, algunes persones van morir.

Recordo totes les persones que varen ajudar-nos treballant en moltes feines de llaurar, batre, sembrar etcètera, sense cap interès crematístic.

LA CAÇA

En Jaume va ser un caçador dels més importants de Gualba i comarca. Fins als anys cinquanta la caça va ser molt abundant i a Cal Dragó en sobrava. Pràcticament es caçava tot l'any, excepte en temps de cria. Els diumenges

Can Figueres, també a Gualba

al matí caçaven els conills, en Jaume, l'Enric i en Josep, i sempre tornaven amb quatre o cinc, amb ajuda d'un parell de gossos ben ensinistrats. Els caps de caça que en Jaume matava durant l'any es podien comptar per centenars: mai no tornava a casa sense res. Tudons i perdius era el que més caçava; també esquirols, merles, gaigs, tórtres (torts, becaades) i ocells de pas en algunes ocasions. En Jaume tenia un contrincant que no es quedava pas enrere: en Pere de Can Campeny. No parlaven gaire de caça entre ells; això sí, procuraven prou que l'altre conegués les seves gestes, encara que mai els llocs més bons per caçar. Hi havia rivalitat però un gran respecte entre ells. En Campeny i el Dragó arrasaven en aquesta especialitat. Per sorprendre les preses feien coses impensables com descalçar-se pel mig del bosc i les bardisses per no fer soroll. Quan plovia caçaven igual com si fes sol, i arribaven a casa ben xops. Les nits serenes de lluna plena caçaven toixons i conills enfilats dalt dels arbres. Per despistar els altres caçadors feien recorreguts estranys per no delatar el lloc bo on ells anaven. El rècord de peces abatudes amb un tret va ser

una vegada que matà vuit perdius. No anaven amb sarró, sinó que sempre portaven un sac: un sarró era insuficient, ja que alguna vegada en una sola tarda mataven més de deu peces. Aquesta afició d'anar a caçar es podria gairebé considerar un vici, però per disculpar-los direm que era pràcticament l'única diversió que tenien.

Una vegada a l'hivern es varen trobar en Pere Campeny i en Jaume Dragó, que estaven tan glaçats que no podien articular ni una sola paraula. Havien anat a caçar durant una nevada impressionant. Quan varen iniciar la conversa ningú no entenia res, perquè tremolaven com una fulla d'arbre en un dia de vent.

REMEIS D'HERBES

La Rita de Cal Dragó és molt entesa en remeis d'herbes. Si et fa mal qualsevol part del cos, sempre et diu quina herba t'ho curarà. Seguidament en mencionaré algunes: per curar dolors de fetge, les celdònies; per curar l'atac de mareig, camamilla; per reduir el colesterol, fulla de lledoner; per alleujar l'artrosi, tres cigrons crus sencers cada dia al matí en dejú i fer-se fregues d'esperit de vi camforat.

L'esperit de vi camforat es fa de la següent manera. En un litre d'esperit de vi es posen 20 grams de cadascuna d'aquestes herbes: mat, ruda, espígol, romaní i una pastilla de càmfora, i es deixa macerar nou dies. Després es cola i ja està prest per fer fregues.

Per rebaixar la pressió, és bona l'aigua de fulla d'olivera, i per a una bona circulació de sang, aigua d'arç blanc.

Sobre el poder curatiu de les herbes tinc un fet personal molt especial per convèncer els qui no hi creuen. Jo n'era un que passava de les herbes, deia que eren per al bestiar fins que em va passar el cas següent.

Durant tota la meua vida, ja des dels vuit anys, tenia un problema de fetge i de bilis, cosa que em produïa males digestions i molts vòmits, principalment quan estava nerviós o bé cansat. M'havien visitat metges del *seguro* i de *pago*, i tots amb el mateix diagnòstic: nervis i res més, i que jo era qui havia de fer-me la cura dominant-me els nervis. Els vòmits anaven augmentant; quan jugava a futbol, si dinava, vòmits segurs. Més tard, segons el que menjava, la medicina normal ja no em curava. Als trenta-tres anys va arribar la solució. Un dia al matí, a la filatura de Torelló on treballava, em van venir els vòmits i em va veure un tècnic, en Ramon Moreta. Aquest em va preguntar què em passava. Li vaig explicar tot, i em diu: "Demà et portaré una barreja d'herbes que estic segur que et curarà". Jo vaig riure: "Fa vint-i-cinc anys que tinc això, cap metge no m'ha curat i unes herbes no ho faran; no ho crec, però perquè no

sigui dit, les prendré". Vaig prendre dues tisanes cada dia de la barreja d'herbes i mai més no vaig tenir cap símptoma, i ja des del primer dia no vaig tenir més vòmits. Al cap de tres mesos ja no feia règim, menjava de tot i res no em queia malament. Aquesta recepta l'he donada a alguns amics i coneguts i a tots els ha solucionat el problema: Josep Clupés, Antoni Clupés, Pepita de Granollers i d'altres tenien problemes semblants al meu, i també es curaren.

La barreja és la següent:

- bardana, depurativa i diürètica;
- saponària, depurativa i reguladora del desbordament de bilis;
- boldo, depurativa del fetge i digestiva;
- i valeriana, tonificant del sistema nerviós.

Les herbes es cullen a la primavera i es deixen assecar a l'ombra. En un litre d'aigua es bullen, durant cinc minuts, quatre o cinc cullerades soperes d'una barreja a parts iguals de totes aquestes herbes seques. Després es deixa refredar i es cola. Cal prendre'n un got al matí i un altre a la tarda i la solució als mals és immediata.

GUALBA A MITJAN SEGLE XX

Seguidament explicaré com era Gualba en aquell temps, ja llunyà per la vida d'una persona i insignificant per la naturalesa. Les explicacions seran des del medi ambient agrari i forestal, i després de com es desenvolupava el poble socialment.

Gualba agrària i forestal

Per qui no ha vist com era Gualba, ha de ser difícil imaginar-s'ho. Era un paradís: els camps semblaven tapissos, cuidats amb una cura quasi exagerada, els prats ben nets per poder segar l'herba; no hi havia terreny erm; tot es conreava, fins i tot es prenia lloc al bosc per habilitar-hi artigues. En tot el terme les artigues eren nombroses. Mireu si n'era d'important gaudir d'un tros de terra per sembrar que fins i tot ho feien a les carboneres. Hi havia més de cent cases de pagès on es treballava, repartides per tot el terme. Aquesta necessitat de tenir terra feia que els camps estiguessin en un perfecte estat.

Durant els anys de la postguerra a Gualba van augmentar de forma considerable els residents. Si bé segons el padró els habitants eren 615, aquesta extraordinària terra va alimentar probablement unes 2.000 persones. La gent

que no tenia casa de pagès eren parcers de masies com Can Pahissa, Can Figueres i d'altres, que els arrendaven trossos de terra per conrear-hi verdures i llegums.

Cada masia tenia font i fins i tot alguna en tenia dues. Als marges de les grans finques hi havia oliveres i la quantitat d'oli que es feia era força notable. En aquest temps, però, la vinya ja era escassa. Els camps i prats estaven plens d'arbres fruiters com presseguers, cirerers, pereres, pruneres, figueres i també les pomeres, que sobretot dominaven als prats.

L'aspecte forestal era extraordinari: el bosc estava net i ben conservat, tot el terme de Gualba era net com una patena; el sotabosc i les branques dels arbres estaven sempre en estat de revista. Parlant de les branques dels pins, els propietaris havien de dir als treballadors que no els esporguessin massa, ja que per tal de fer força llenya deixaven només quatre branques a la punta i el pi se'n ressentia i després no creixia amb tanta força. De tot aquest material vegetal es feien costals per als forns de calç i de fer pa de cal forner, i també per a les cases particulars. Per fer carbó s'esporgaven també els arbres i se'n tallava algun; sobretot s'empraven les soques de bruc i d'arboç. De les deixalles, tot el que era prim del bruc, argelagues i brancades, es feia carbonet en uns forats al terra de quatre o cinc metres de llargària per dos d'amplada. Si us passegeu pel bosc encara se'n veu algun rastre després de cinquanta anys. Està claríssim que amb tanta activitat al bosc aquest havia d'estar net per força.

Hi havia famílies que es dedicaven a fer escombres de bruc, amb gran producció, i les enviaven a Barcelona per a la neteja dels carrers. Els de Can Saldoni eren els principals productors, i també el peó Nicolau era important en aquest tema. Això ajudava, i molt, a tenir el bosc en bones condicions de netedat.

Vull explicar a continuació un cas molt alligador per demostrar-ho. L'any 1947, a les Cases Blanques, el senyor Pinart va fer una festa per a tot el poble de Gualba. Va enllairar globus –actualment prohibit pel perill d'incendis– i un d'ells no va alçar-se gaire. Semblava que cauria de seguida i el vàrem perseguir pel mig dels boscos en línia recta, pujant i baixant turons fins a tocar l'ermita de Sant Llop, prop de Breda. Per desgràcia, ja fa molt de temps que això és impossible d'intentar fer. Amb un bosc així era pràcticament impossible que els incendis fossin importants: qualsevol conat era apagat immediatament sense grans esforços ni perill per a les persones que hi intervenien. De ben segur que l'incendi de l'agost del 1994 no hauria causat tants estralls si el bosc hagués estat com a mitjans de segle.

Per acabar aquest capítol parlaré una mica de la fauna que hi havia. Era gran i variada, no passava un moment que no ensopeguessis amb conills, perdius, tudons, merles, garses, etcètera. Era preciós veure que hi havia altres éssers a la natura. D'ocells petits n'hi havia un munt, espècies que gairebé han

desaparegut de les nostres contrades: mallerengues, pinsans, llues, bitxacs, ulls de bou, braques, etcètera. Ja no en queda cap o molt pocs, perquè no es cultiven els camps, no tenen menjar i es moren o se'n van. D'aquí a pocs anys quedarà l'home i poca cosa més. Valdria la pena pensar-hi i rectificar la nostra conducta per respectar el sistema ecològic. Si no ho fem, en comptes d'altres companys de vida animal només tindrem màquines.

Recordo aquell Gualba que en conjunt era extraordinari: gent, camps, boscos... D'aquí a uns quants anys, quan hagi passat la nostra generació, no quedarà cap testimoni visual de com era el nostre poble, que amb tota seguretat mai més no serà igual.

Aquest text de Pere Teixidó parla per ell mateix. Per això ha estat respectada íntegrament la seva línia discursiva, i la nostra intervenció ha estat simplement per passar-lo al català, com es comentava anteriorment, intentant respectar al màxim el sentit més estricte del text.